

Spodbujanje družinske pismenosti v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč

Promoting Family Literacy in the School Library of the Tončka Čeč Elementary School

Urša Bajda

Izvleček

V prispevku je v sliki in besedi opisano izvajanje delavnic družinskega branja v šolski knjižnici OŠ Tončke Čeč v Trbovljah. Prikazan je pozitiven odnos do knjižnic, knjig in branja s konstantno, neobvezno mesečno udeležbo istih družin. Na kratko so povzete tudi vsebine posameznih delavnic, da si bralec lahko predstavlja podobno izvedbo v svojem okolju.

Ključne besede:

motivacija za branje, družinska pismenost, delavnice družinskega branja, šolske knjižnice

UDK: 028.5:373.3

Abstract

The article describes the implementation of family reading workshops in the school library of the Tončka Čeč Primary School in Trbovlje. It shows a positive attitude towards libraries, books and reading with constant, optional monthly participation from the same families. The contents of each workshop are briefly summarized so that the reader can imagine a similar performance in their environment.

Key words:

reading motivation, family literacy, family reading workshops, school libraries

1 UVOD

V marcu 2018 sem se udeležila pilotnega usposabljanja za moderatorje družinske pismenosti, ki je potekalo v Mestni knjižnici Kranj in je bilo prvo tovrstno usposabljanje, ki sem ga zasledila v zadnjem desetletju v Sloveniji. Program usposabljanja je bil del mednarodnega projekta *Family Literacy Works!*, v katerem je kot partner sodelovala tudi kranjska knjižnica.

V šolskem letu 2018/2019 se v šolski knjižnici na OŠ Tončke Čeč v Trbovljah enkrat mesečno odvijajo delavnice družinskega branja. Prvo bralno aktivno druženje je potekalo oktobra. K udeležbi smo povabili tretješolce in njihove družinske člane. Na prvo povabilo se je odzvalo kar 11 družin in ker smo prostorsko omejeni (20 sedežev), nas je skrbelo, da bi se kdo počutil utesnjeno. Kasneje se je delavnice v resnici udeležilo 8 družin.

2 POTEK IZVAJANJA DELAVNIC DRUŽINSKEGA BRANJA

Na prvem srečanju so učenci skupaj s starši raziskovali poučne knjige o vremenu, Zemlji, kuhanju, preživljanju prostega časa v jeseni, o delovanju strojev v vesolju ...

Slika 1: Prva delavnica družinskega branja (oktober 2018)

Uvodoma jim je bilo predstavljeno delovanje naše šolske knjižnice (projektno učno delo, v katerega bodo vključeni tudi tretješolci), nato

pa smo prešli na prikaz primerov kvalitetnih slikanic in tistih bolj »kičastih« – nadvse pomembno je, da ozaveščamo javnost o umetniškem delu pisateljev in ilustratorjev nasproti instant digitaliziranim oblikam slike in besedil. Predstavljene knjige so tako »morali« vzeti v roke in jih prelistati.

V nadaljevanju so odrasli na lističe zapisali svoja pričakovanja ob našem skupnem druženju, medtem pa so si učenci izbrali knjige s poučno vsebino, pripravljene na posebni mizi.

Vsaka knjiga je vsebovala vsaj eno vprašanje in učenci so skupaj s svojim bližnjim odraslim v knjigi iskali odgovore. S tem so dosegli različne učne cilje, lahko pa navedemo najočitnejše:

- primerno rokovanje s knjigo,
- branje z razumevanjem,
- uporaba različnih načinov branja (kazalo, naslovi, branje celotnih odstavkov),
- motivacija za branje – branje je pot za dosego cilja in
- utrjevanje tehnike zapisa (pisane črke so za večino še neavtomatizirane).

Drugo srečanje je potekalo v novembru. Tokrat se je delavnice udeležilo 5 družin. Udeležencem je bil predstavljen dostop do spletne strani naše šolske knjižnice preko spletne strani šole ter zavihek DRUŽINSKO BRANJE, kjer so objavljeni (predvsem slikovni) prispevki naših skupnih druženj. Ogledali so si, kaj vse se je v zadnjem mesecu pri nas dogajalo:

- Mednarodni mesec šolskih knjižnic (izdela in izmenjava knjižnih kazalk);
- Teden strpnosti in prijateljstva za celotno šolo (koordinirala pa je dejavnosti šolska knjižnica v sodelovanju s svetovalnimi delavkami naše šole);
- Debatni klub;
- Bralno-motivacijski projekt *Naša mala knjižnica ...* Dostopno na: <https://solska-knjiznicaosttrbovlje.blogspot.com/p/druzinska-pismenost.html> (24. 2. 2020).

V glavnem delu delavnice so starši z otroki sestavljali razrezane pesmi in nastala je tudi kakšna nova. Pozabavali smo se z reševanjem spletnega kviza Kahoot! – tekmovali so starši proti učencem – ter sestavljali zgodbe s kartami pripovedovalkami.

Sliki 2 in 3: Druga delavnica družinskega branja (november 2018)

Tretja delavnica je potekala v decembrskem vzdušju. Učenci so v parih predstavljali knjige, starši pa so prinesli pecivo, kar je naše druženje še dodatno popestrilo, saj smo se pogovarjali o receptih (bralno razumevanje) po prebiranju in ob dramatizaciji zgodbe *Božične potičke za vse*.

Slika 4: Tretja delavnica družinskega branja (december 2018)

V torek, 22. januarja 2019, se je odvijala že četrta delavnica družinskega branja za spodbujanje družinske pismenosti. Tokrat smo raziskovali medvede v umetnostnih in neumetnostnih besedilih ter odkrili marsikaj novega.

Slika 5: Četrta delavnica družinskega branja (januar 2019)

Vsak učenec si je med razstavljenimi knjigami izbral eno knjigo z umetnostnim besedilom – slikanico, v kateri nastopa medved, in eno strokovno, v kateri je skupaj s staršem poiskal opis medveda. Sledilo je skupno branje starša in otroka ter odgovarjanje na vprašanja (z zapisom na list). Učenci so skupaj s starši prebirali vsebine o medvedih. Vrstni red so si izbrali poljubno. Ko so končali, so nam vsem predstavili svoje odgovore. Drug drugega so aktivno poslušali, saj so postavljali dodatna vprašanja.

Uspešno je bila vpeta bralna učna strategija VŽN, ki predvideva tri stopnje: preverjanje predznanja (Kaj že Vem (o medvedih)? Kaj novega si Želim izvedeti (kaj nas zanima o medvedih)? Česa sem se danes Naučil (različni podatki o medvedih v različnih knjigah – potrebno bo nadaljnje raziskovanje ...)?).

Ogledali smo si tudi priredbo zgodbe Hvaležni medved, ki so jo pripravili učenci naše šole (v trboveljskem narečju).

Ostal nam je še zaključek z refleksijo in dogovorom za naslednje snidenje.

Slika 6: Vabilo na februarsko delavnico družinskega branja

Na peti delavnici se nam je pridružila vabljen gostja, mag. Katarina Peterc, pripovedovalka s tehniko kamišibaj.

Najprej je povedala kratko zgodovino in tehnično plat tovrstnega pripovedovanja, nato pa nam je z uganke prikazala vplivnost ilustracije pri pripovedovanju s pomočjo kamišibaj gledališča.

Sledila je delavnica, na kateri so učenci in starši izdelovali uganke, ki so jih prikazali s pomočjo te tehnike.

Slika 7: Prikaz pripovedovanja z gledališčem kamišibaj

Slika 8: Od ideje do izvedbe (prvič)

Slika 9: Od ideje do izvedbe (drugič)

Slika 10: Od ideje do izvedbe (tretjič)

Slika 11: Od ideje do izvedbe (četrtič)

Po predstavitvah ugank vseh treh skupin je gostja uprizorila zgodbo *Lev v knjižnici*, za katero je izdelala izjemne avtorske ilustracije, ki so odlično dopolnjevale pripovedovanje zgodbe.

Sliki 12 in 13: Ilustraciji iz angleške in slovenske izdaje

Za zaključek pa nam je mag. Katarina Peterc, sicer vodja Krajevne knjižnice Daneta Zajca Moravče, predstavila Cankarjevo črtico *Skodelica kave*, ki je pustila na vseh močan vtis.

Slika 14: Ivan Cankar, *Skodelica kave*

Na šesti delavnici, ki je potekala v marcu, so se starši z otroki preizkusili v poznavanju ,rodne grude' – Trbovelj znotraj Zasavja. Najprej so raziskovali literaturo o Zasavju z navodili, da si izberejo destinacijo, kamor bi se odpravili (načrtovanje poti).

Slika 15: Literatura o Zasavju

Slika 16: Pet turističnih destinacij v Zasavju po izboru udeležencev

Ko so predstavili svoje izletne točke, so se »spopadli« v znanju v pripravljeni igri Milijonar. Med seboj sta tekmovali ekipa staršev in ekipa učencev – njihovih otrok. Priprava materiala za tovrstno »igro« je bila kar obsežna, zato pa tudi učinek na udeležence nepozaben.

Slika 17: Del predloge prezentacije Milijonar z glasbo in videi

Zmagala je ekipa staršev in kot nagrado so prejeli posebne čokoladice, naročene v Angliji, ki so napovedovale vsebino naslednje delavnice v mesecu aprilu.

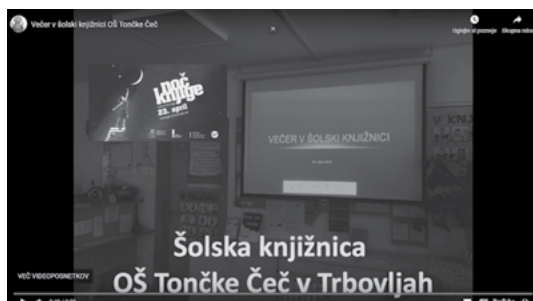
Slika 18: Zmagovalci v igri Milijonar so postali prejemniki ZLATE VSTOPNICE (Wonka)

Sedma delavnica je potekala v mesecu knjig – aprilu. Kot je bilo napovedano, smo se soočili s knjigo Roalda Dahla, *Čarli in tovarna čokolade*.

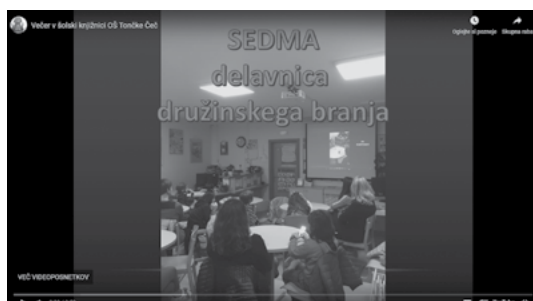
V odlomkih iz knjige so učenci lahko z reševanjem pripravljenih nalog preverjali bralno razumevanje, starši pa so lahko ta postopek neposredno spremljali.

Ker je ta delavnica sovpadala s tradicionalno Nočjo knjige 2019, smo naše srečanje preimenovali v Večer v šolski knjižnici.

Posnetek naše delavnice za spodbujanje družinske pismenosti si lahko ogledate na spletni povezavi: <https://youtu.be/mH-KiCzsUug>.

Slika 19: Soočili smo se z razumevanjem prebranega

Slika 20: Ogledali smo si napovednik za film Čarli in tovarna čokolade, ki je nastal po istoimenski knjigi Roalda Dahla

Na osmi delavnici spodbujanja družinske pismenosti je bilo prisotnih 9 družin. Tretješolcem in njihovim staršem sem predstavila primer nacionalnega preverjanja znanja v tretjem razredu, ki temelji predvsem na bralnem razumevanju in slovničnih pravilih v praksi – medtem ko so otroci reševali naloge vzorčnega NPZ, so starši »lektorirali« zelo pogoste napake v pripravljenem besedilu. Ker učenci niso želeli zaostajati, sem tudi zanje pripravila podobno nalogo. Iz knjige sem pretipkala pismo, ki si ga je napisala Pika Nogavička, in morali so ga prepisati v knjižni jezik.

Mja luba Pika, kak se počuti š? Ali še nis bulana. Pazi na zvoje stravije? Meni je dobr le moje noggavice me bolijo ker majo tolko luken. Včera je Tomaš 2 veji otlomil od hruške in eno Potgano krepal. Mnogo pozdravou

Ot Pikice

Slika 21: Pikino pismo

V zadnji tretjini našega druženja smo vse izdelke skupinsko pregledali, izmenjevali mnenja in povratne informacije.

Zadnje, deveto srečanje je potekalo junija in iz šolske knjižnice smo se preselili v naravo – v park pod šolo, kjer smo poskrbeli za otvoritev knjigobežnice.

Slika 22: Udeleženci zadnje delavnice družinskega branja in otvoritve knjigobežnice

Slika 23: Knjigobežnica OŠ Tončke Čec v Trbovlje

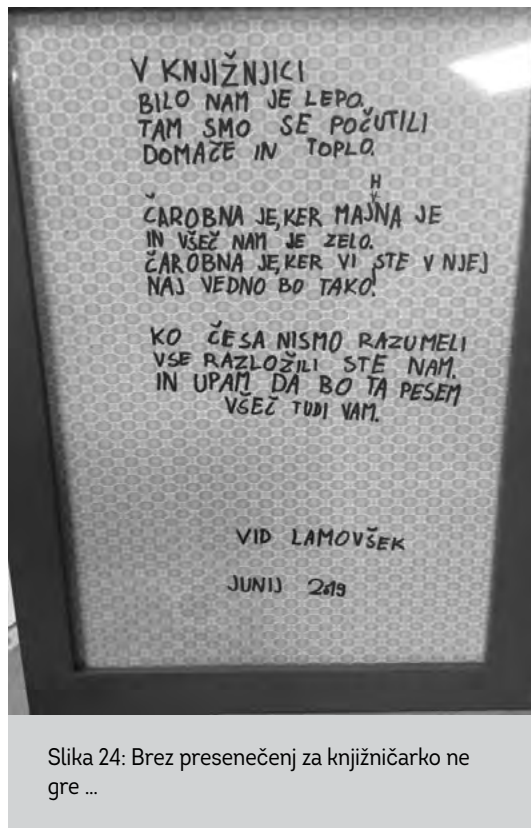
KRATKA ANALIZA S SAMOEVALVACIJO OB ZAKLJUČKU

Šolsko leto se je zaključilo z izvedbo devetih delavnic družinskega branja. Večinoma so na delavnice prihajale iste družine tretješolcev. Dve družini sta bili prisotni prav na vseh srečanjih.

V povprečju je bilo na posamezni delavnici 12 udeležencev (6 odraslih in 6 otrok), tri deklice in trije fantje, dva očeta in tri mame ter ena babica.

Za vsako od delavnic je potrebno veliko priprave, ko pa se delavnica izvaja, je moderator usmerjevalec poteka in opazovalec (v veliki večini) pozitivnega učinka medosebnih interakcij znotraj družinskih članov in med udeleženci.

Zaradi pozitivnih odzivov z vseh strani bomo podobne delavnice gotovo organizirali še kdaj! ●

Slika 24: Brez presenečenj za knjižničarko ne gre ...

MAG. URŠA BAJDA, univ. dipl. bibl., zaposlena kot knjižničarka na OŠ Tončke Čeč.

Naslov: OŠ Tončke Čeč, Keršičeva cesta 50, 1420 Trbovlje

E-naslov: ursa.bajda@guest.arnes.si